

Huumemarkkinat ja väkivalta

Tämä esitelmä perustuu Pro gradu työhöni ja aikaisempaan aiheesta tehtyyn kirjallisuuteen.

Ulkomaiset tutkimukset

Useimmissa ulkomaalaisissa tutkimuksissa on huumeisiin liittyvän väkivallan johtuvan lähinnä huumeiden välittämisestä ja huumekaupasta eikä niinkään aineiden neurobiologisista vaikutuksista (Kinnunen 1996, s.). Esimerkiksi viranomaisstrategioilla, takavarikoimalla rahaa ja huumausaineita, aiheutetaan velkasuhteiden kariutumista ja siten luodaan myyjien ja käyttäjien keskuuteen epäluottamuksen ja vihamielisyyden tunnelmaa. Huumekontrollin tehostaminen saattaa aiheuttaa hintojen nousua, uusien toimijoiden ilmaantumista huumemarkkinoille, uusia vaarallisempia huumeita ja näin lisätä osaltaan väkivaltaisuuksia huumemarkkinoilla. (Kinnunen 2002, s.219).

(Joissakin ulkomaisissa etnografisissa tutkimuksissa on havaittu, että huumeiden käyttäjät välttivät väkivaltaisia rikoksia, jotka eivät tuottaneet mainittavaa taloudellista voittoa (Preble & Casey 1969).

(Yhdysvalloissa, missä huumekauppiaiden ryöstely on huomattavasti yleisempää kuin Suomessa, havaittiin että ryöstöt aiheuttivat lisää väkivaltaa kostotoimenpiteiden muodossa.

Kostotoimenpiteillä haettiin myös pelotevaikutusta maineen ylläpitämisen vuoksi sekä tietenkin rahallista tai muuta korvausta menetetyin omaisuuden tilalle.)

Kotimaiset tutkimukset

1960-luvulta 1990-luvulle on suomalaisilla huumemarkkinoilla tapahtunut väkivallantekoja, piilopoliisin pahoinpitelyä, ammuskelua ja niin edelleen. Tällaiset yksittäistapaukset on kuitenkin nostettu esiin koskemaan koko huumemarkkinoita.(?)

Aarne Kinnusen (1996) tekemän "Isännät, rengit ja pokat" tutkimuksen mukaan huume- ja väkivaltarikollisuuden toisiinsa kytkeytyminen ei ole mitenkään yksiselitteinen ilmiö. Huumeiden ainakin hasiksen- käyttäjiä pidettiin sekä poliisin että huumemarkkinoihin osallistuneiden taholta

yleensä rauhaa rakastavina ihmisinä. Suomalaisessa alamaailmassa todettiin olevan voimakkaita eettisiä sääntöjä, jotka kielsivät raajan väkivallan ja tappamisen. Usein väkivalta ja uhkaukset väkivallasta todettiin johtuvaksi huumemarkkinoihin liittyvästä velkakaupasta. Velat jotka jäävät hoitamatta vaativat yleensä toimenpiteitä jo myyjän tai välittäjän kasvojen säilyttämisen takia.

Väkivalta liittyi Kinnusen mukaan lähinnä amfetamiinin ja heroinin markkinoihin, kun taas kannabiksen myynissä asioista pystyttiin sopimaan ilman väkivallan käytön uhkaa. Huumekaupan panosten kasvaessa ja ylemmille portaille siirryttäessä ollaan yhä valmiimpia turvautumaan väkivaltaan. Apuna saatetaan käyttää turvamiehiä koska epäluottamus huumekaupan onnistumisesta kasvaa rahasummien kasvaessa. Torpedoja käytetään loppupelissä, he ovat valmiina perimään saatavia.

Väkivaltaa saatetaan käyttää myös silloin kun halutaan joku tekemään jotakin, mihin ei välttämättä kovin helposti suostuta, kuten esimerkiksi hakemaan huumeita ulkomailta eli toimimaan kuriirina. Kinnusen mukaan huumeusainekulttuureissa elävillä on merkittävästi suurempi riski joutua esimerkiksi varkauden ja pahoinpitelyn kohteeksi kuin kansalaisilla keskimäärin.

Aseet liittyivät etenkin koviin huumeisiin, lähinnä amfetamiiniin liittyvään alakulttuuriin. Kinnusen haastattelemien poliisien mukaan osa alamaailmassa toimivista vieroksuu aseita koska ajatus siitä, että asetta joutuisi käyttämään painaa mieltä.

Mika Junnisen (2006) mukaan suomalaisille ammattirikollisille syntyy useimmiten riitaa rikollisen ryhmän toiminnasta, (eli kuka vastaa mistäkin) sekä rahasta, (eli siitä miten se jaetaan). Toinen syy konflikteihin ovat erimielisyydet koskien normaaleja ihmissuhdeasioita, mitkä voi esimerkiksi stressi laukaista.

Eri markkinatasojen väkivalta

Suomessa käyttö on perinteisesti jaoteltu ainakin kokeilukäyttöön, viihdekäyttöön ja ongelmakäyttöön sekä sekakäyttöön. Rajat voivat olla häilyviä. Huumeiden käyttäjiä on jaoteltu ainakin kannabiksen käyttäjiin, amfetamiinin käyttäjiin, opiaattien, heroinin ja subutexin käyttäjiin sekä useiden aineiden sekakäyttäjiin.

Huumemarkkinoita on jaoteltu ainakin alempiin, keskitason ja ylätason portaisiin. Väkivallan on katsottu olevan yleisintä markkinoiden keskiportaalla. Keskiportaalla tapahtuu huumeiden keskisuurten erien markkinoiminen. Siellä tapahtuu myös paljon käyttöä, lähinnä amfetamiinia. Poliisihaastattelu valaisee asiaa:

"Tää (keskitason) jengi on niin helvetin kovaa vetää itte kamaa ja koska ne vetää itte paljo kamaa niin he ei pysty tekee mitään nousuu, heil ei ole mitään vakituisii tuloja et he joutuu myymään pääsääntöisesti eteenpäin ne kamat velaks ja sit tulee joku perii niit velkoja jengiltä koska jengi jää kiinni, kuka hukkaa kamat, kuka hukkaa rahat, keneltä pöllitään jotain, siellä on miljoona näit syitä niin siellä (keski)tasolla pelataan sitä peliä et lähetään hakee niitä rahoja aika nopeesti ja siellä se peli on paljon raadollisempaa."

Myös toinen viranomaishaastattelu kertoo saman asian:

"Se tukkumyyjä jää velkaa, se ei pysty maksaa koska se ottaa fillareita maksuks, tulee omat käytöt, omat vedot, talous ei pysy tasapainos. Suurin osa tukkumyyjistä on sellasia että ne pystyy tekemään sitä joitakin viikkoja, muutaman kuukauden, sit ne velkaantuu sille päämiehelleen ja ne ei anna enää kamaa koska se on niin paljo pystys. Ja sit tulee tää väkivaltajuttu siihen sit mennään lyömään turpaan, sit aletaan perimään ja turpaan tulee. Ja tää väkivalta tulee kun ei pystytä omia asioita hoitamaan niin ei pystytä ihan sääntillisesti hoitamaan sitä tilitystäkään."

Nykyäänkin väkivaltaisimmiksi on katsottu amfetamiinin ja steroidien käyttäjät, opiaattien käyttäjät sekä alkoholin ja muiden aineiden sekakäyttäjät. Vaarattomimpina on pidetty kannabiksen käyttäjiä. Lainaan tähän toista poliisihaastattelua:

"Kun käytetään vaikka subuja vuostolkulla tai piriä tai mitä tahansa niin tää on se joka tavallaan sotkee sitä katurauhaa kun vedetään näitä kovii kamoja nii aletaan pelkää kaikkee ja nähään näkyjä ja vihollisii ja sit aletaan aseistautuu ja sanotaan näin, että on paljon ihmisiä että puhutaan tällasistä aikuisista ihmisistä että 35- vuotiaista ja siitä ylöspäin, jotka on oman polkunsu kulkeneet ja esimerkiksi päätyneet siihen et okei he polttee pilvee silloin tällöin mut se ei näyttele huumekollisuudessa mitään roolia. Toimintatavat eri kerroksis on hyvin erilaiset et ei tämmöset tyypit jotka ite kasvattaa jotain maria himassa tai vähän sählää pilven kans niin ei ne ekaks mieti et nyt ne lähtee asekauppaan ja kuinka ison asean ne ostaa ja paljo ne saa panoksii lippaaseen et se on

niinku viiminen ajatus heillä (päässä) kun taas sit pirin myyjä et ei meee kovin kauaa sitä kun se tekee handeleita niin kahva näkyt tossa vyön alla..."

Antti Weckrothin väitöskirjassa tältä vuodelta amfetamiinin käyttäjiä, "piripäitä" pidettiin laitoshoidossa olleiden käyttäjien mielestä arvaamattomina ja väkivaltaisina tyyppeinä, jotka saattavat muita helpommin ruveta "pomoilemaan" hoitolaitoksessa.

Syitä huumemarkkinoilla tapahtuvaan väkivaltaan

Syitä huumemarkkinoilla tapahtuviin väkivaltatilanteisiin tai väkivallan uhkaan voidaan luokitella eri tilanteisiin. Näitä ovat ainakin

1. Huumevelat

Raha ratkaisee ja on luultavasti yksi suurimmista, jos ei suurin syy huumeväkivaltaan. Huumevelka saatetaan myyjä jollekin henkilölle tai henkilöille ja nämä sitten ottavat velan perittäväksi. Tällöin velkasumma kasvaa korkoa joka voi olla huomattavakin. Velan perinnästä otetaan myös korkoa, paljonkin mutta harvat todellisuudessa lähtevät velkaa perimään. Puheet perinnästä ovat suurempia kuin itse teot. Lainaan yhtä haastattelua:

"...mä oon monelle sanonu et kun menee hakee sen rahan niin saa puolet mutta onhan noita puhujia ollu että minä meen ja teen sitä mutta ei kukaan oo toteuttanu sitä."

Velka saatetaan myös keksiä. Tästä on käytetty nimitystä huumorivelka. Usein huumorivelka kohdistuu heikompaan jota yritetään sitten väkivallan uhalla tai väkivallalla saada maksamaan tietty rahasumma. Tämä on kuitenkin yleisempää vankiloissa. Huumevelkojen periminen saattaa harvoin kohdistua myös velallisen perheeseen tai vanhempiin. Huumeveloista saattaa syntyä myös väkivaltaa jos joku on huijannut toista esimerkiksi ilmoittamalla että huumeet on varastettu tai poliisit ovat vieneet ne. Velka pahoinpitelyt saattavat olla raakojakin ja niissä saattaa olla monta tekijää yhtä uhria kohti. Nämä ovat kuitenkin tapahtumina koko markkinoita ajatellen erittäin harvinaisia.

2. Muut myyjät

eli mitä tehdä muille myyjille ja myyntireviireille. Mahdollisuuksina on antaa heidän olla, antaa heitä ilmi poliisille, tehdä sopimuksia heidän kanssaan tai käyttää väkivaltaa tai väkivallan uhkaa. Muutaman haastatellun mukaan uhkauksia on tullut muttei itse väkivaltilanteita. "Me alettiin myymään samalla alueella ja halvempaan hintaan ja saatiin uhkauksia" Tämä johtuu jo siitä että suomalaisilla huumemarkkinoilla on tilaa yrittäjille eikä monopoleja ole.

Sitä on tapahtunut, harvoin kylläkin, että huumemarkkinoille pyrkiviä tai aloittelevia myyjiä on ryöstetty. He ovat joutuneet ns. maksamaan oppirahat.

3. Tehtävät huumeketjussa

Väkivallan uhkaa tai väkivaltaa voidaan käyttää silloin kun halutaan joku tekemään jotain, vaikkapa hoitamaan huumeiden myyntiä (mihin hän on suostunut) paremmin. Tämä on jo edellä mainittu Kinnusen tutkimuksen esittelyssä väkivaltaa koskien. Linaan poliisihaastattelua:

"Kyl mä vahvasti epäilen et siellä on jonkinlainen väkivallan uhka siellä taustalla ja sitte miten ne ajautunu sinne et ne on ehkä tulle jonkun kaverin kautta mukaan siihen kuvioon ja sitte ehkä edenny siinä ympäristössä ehkä yhen askeleen ylöspäin myyjäksi mutta ne elää sitä elämää se on niitten elämää tää myynti käyttö välitys mutta ei se salakuljettajan homma oo semmosta et sä elät sitä salakuljettajan elämää"

Väkivaltaa saattaa esiintyä myös silloin kun joku haluaa yletä tehtäväketjussa ja saada itselleen lisää valtaa. Tällöin huumeketjussa ylemmän olevan voi olla pakko turvautua väkivaltaan tai sen uhkaan säilyttääkseen asemansa.

4. Luullaan jotakin henkilöä poliisin tiedottajaksi tai itse poliisiksi

Poliisin uusien oikeuksien myötä tilanne huumemaailmassa on luultavasti muuttunut entistä paranoidimmaksi. Vaikka tiedottamista eli vasikointia tai vasaroimista pidetäänkin halveksittavana, se usein kuuluu huumemaailmaan. Epäilyjä kuitenkin tapahtuu useimmiten kovien huumeiden kulttuureissa.

5. Epämääräiset osto- ja myyntitilanteet

Kauppatilanteissa hoidetaan paikalle omat turvamiehet jotka ovat varmistamassa asioiden sujuvuutta. Joissain tapauksissa turvamiehet pysyvät piilossa ja tulevat esiin vasta tarvittaessa. Tätä tapahtuu ilmeisesti isompien aine-erien osto- ja myyntitilanteissa. Kukaanhan ei halua tulla huijatuksi kaupassa joten jos tullaan huijatuiksi niin kostotoimenpiteet saattavat olla välttämättömät. Huonolaatuisen tai pilaantuneen huumeen myyminen on omiaan aiheuttamaan väkivaltatilanteita tai uhkauksia.

6. Katkeruus

Voi olla yksi syy väkivaltaan. Voidaan olla katkeria toisille huumeekulttuurissa toimiville henkilöille. Toisella menee paremmin ja tarjoaa baarissa juotavaa ja väkivalta saattaa olla lähellä, ajatellaan että toi ei kauan pröystäile. Ollaan katkeria yhteiskunnalle tai sen edustajille. Lakimiehille voidaan olla katkeria saaduista tuomioista, joillekin lääkäreille jotka ovat hoitaneet (tai eivät ole hoitaneet) lääkkeitä voidaan olla katkeria. Poliisin tekemästä väkivallasta ja kohtelusta voidaan olla katkeria. Tämä saattaa johtaa ainakin virkamiehen väkivaltaiseen vastustamiseen mutta kohteena saattaa olla myös muu yhteiskunnan edustaja kuten ambulanssihenkilökunta, sosiaali- ja terveystyöntekijöiden edustaja tai esimerkiksi kauppakeskuksen vartija.

7. Väkivalta voi tietenkin olla myös täysin sattumanvaraista

Suomalaiset huumeemarkkinathan tapahtuvat perinteisesti yksityisasunnoissa. Väkivaltatilanteisiin voi tietenkin vaikuttaa esimerkiksi pitkään esimerkiksi yksityisasunnolla vietetty aika ja jatkunut päihteen tai päihteiden käyttö.

Miten väkivaltaa vältetään

Väkivaltarikollisuus, kuten myös omaisuusrikollisuus, huumeiden käyttö julkisilla paikoilla sekä avoin huumekauppa ovat tutkimusten mukaan kaikki tekijöitä, jotka jouduttavat poliisirekisteriin joutumista. (Rikollisuustilanne 2005, 161.)

Väkivallan käyttö onkin aina huonoa bisnestä myös huumeemarkkinoilla toimivien henkilöiden mielestä. Sitä haluta käyttää koska silloin yksilö pitää nujertaa täysin. Jos väkivallan kohteena olevaa ei nujerreta, saattaa kosto tulla takaisin ja väkivallan kierre vain jatkuu.

Yksi velanperijänä toiminut henkilö sanoi ammatinsa varjopuolista että kun saa mainetta torpedona niin porukkaa riittää jotka tulevat kokeilemaan kuinka kovia ovat. Väkivaltaa vältetään sen takia luultavasti useimmiten että siitä poliisi saa helposti tietää.

1. Huumekaupan velka tai muut epäselvyydet

Rahan menettäminen huume maailmassa ei läheskään aina tarkoita väkivaltaisia toimenpiteitä. Huumekaupassa syntynyttä velkaa voidaankin paikata lähinnä kahdella tavalla. Ensimmäinen on, että velka esimerkiksi myydään ja se alkaa juosta korkoa. Toinen keino on, että velkaa jääneelle annetaan erä, usein isokin, myytäväksi. Lainaan poliisihaastattelua.

"Siitä on aina lähettävä et se ei oo se velkasumma vaan se on aina suurempi. Ja sit on yks et annetaan niin saatanan iso läjä myyntiin että sillä se kuittaa sen velan. Siinä ne oikeestaan on ne vaihtoehdot. Isosta läjästä aika nopeestikin poliisi saa vinkkiä et se myy isoo läjää ja sit kun se jää kiinni niin sil on linnassa tosi vaikeeta ja sitte sen on pakko tehdä uutta keikkaa kun se pääsee linnasta ulos tai sitte se kirjottaa kaikille kavereille tai kotiin että taas on telkkari rikki että pitäis saada tuhat euroo."

Väkivallan välttämiseksi samaa sanoo haastateltu amfetamiinikauppias mikäli joku jää kiinni eikä voi hoitaa maksujaan:

"jos viet vaikka sata grammaa jollekin ja sit se jää kiinni siitä niin eihän sillä niitä rahoja ole koska jos sillä ois rahaa niin oishan se sen käteisellä ostanu ja sit ne jää ne rahat sinne. Ja sit se kaveri jää sinne kiinni pitkäksi tai lyhyeksi aikaa ja sit sil ei o muuta vaihtoehtoa kun että viedään vaan uutta pussia et siitä se sit alkaa sillä lyhentämään sitä vanhaa velkaa samalla."

2. Annetaan huumevelan säilyä maksettavana

Hyvän ja huume kulttuurissa pärjäävän kauppiaan yhtenä tunnusmerkkinä voisi pitää pitkämielisyyttä velkojen suhteen. Velkoja ei esimerkiksi aleta heti periä, velkaa saatetaan ottaa

tavaran muodossa tai velallinen voi tehdä muita, täysin laillisiakin palveluksia. Tästä kertoo seuraava esimerkki

"mä en ainakaan tiedä yhtään semmosta tapausta et missä oliis annettu huumevelat niin sanotusti anteeks et ainut nyt jos se on kuollut. Et jos ei rahallisesti maksaa niin sitte tekee sellasii asioita millä tavallaan kuittaa sen velan. Et esimerkiks käy ritsaamas jotain mitä nyt tarvitaan tai sitte on niin sanotusti juoksupoikana, hoitaa sellasia juoksevia asioita mitä toinen ei ehdi hoitaa tai käy vaikka siivoamassa tai jotain tollasta."

Yksi myyjänä toiminut henkilö sanoi, ettei peri velkoja vaan laittaa sanan kiertämään velallisesta jolloin velallisen on vaikea saada huumeita tutuista kuvioista ja tällöin hän saattaa helposti palata takaisin ostoksille rahojen kanssa.

Velkaa ei peritä senkään takia, että ollaan tietoisia toisen todellisesta rahatilanteesta ja annetaan velan olla odottamassa. Tästä kertoo seuraava lainaus:

"Ja kun mä tiedän että sil jätkäl ei oo latin latii eikä himaa ja se on muille vielä enemmän velkaa niin mä en nää mitään järkee mennä sitä hakkauttamaan."

3. Vaihdetaan myyntiartikkelia tai lopetetaan myynti

Mikä tarkoittaa sitä, että myyjä vaihtaa myyntiartikkelinsa, esimerkiksi amfetamiinin kannabikseen. Tai lopettaa myyntinsä ainakin joksikin aikaa. Jotkut huumemarkkinoilla toimivat henkilöt ovat hankkineet maineensa, myös väkivaltaisen sellaisen, jo aikoinaan esimerkiksi vankilassa ollessaan ja ratsastavat nykyisin tällä maineellaan. Nykyisin voidaan kuitenkin tehdä kauppaa muilla aineilla, kuten pehmeillä huumeilla, ei ehkä niin suurella katteella mutta pienemmällä riskillä.

4. Poistutaan kuviosta

Eli vaihdetaan paikkakuntaa tai osoitetta. Joissakin tapauksissa hakeudutaan hoitoon. Hiukan kyynisesti poliisihaastattelu kertoo asiasta:

"Useimmiten sen katkolle menon syy on muuten se että jengi jaagaa ja että on velkaa et se on se oikee syy ja vast sit tulee se syy et jos päästää johonkin hoitoon."

5. Asioihin kyynisesti suhtautuminen

Näitä ovat mm. musta huumori ja asioiden vähättely sekä tilanteeseen sopeutuminen. Usein nämä kohdistuvat omaan itseen, yksilön elämäntilanteeseen. Esimerkkinä toisiin suhtautumisesta voi kuitenkin mainita, miten esimerkiksi epäillylle tiedottajalle, vasikalle, tarjotaan lasi maitoa kantakuppilassa, yleisön edessä. Väkivallan sijaan yksilö menettää kasvonsa.

6. Salataan huumekaupasta ansaittuja pieniäkin rahamääriä

Koska huumekauppiaille ei ole lain suojaa, saattavat monet pelätä toisten markkinoilla toimivien henkilöiden ryöstöjä. Yksi keino välttää mahdollista ryöstöä ja väkivaltaa onkin tuhjata rahansa vaikkapa ravintoloihin ja takseihin. Ts. huumekaupalla ansaituilla rahoilla ei leveillä eikä niitä näytellä muille, kuten ei myöskään kerrota missä rahoja säilytetään.

Vähemmistöt ja huumeväkivalta

Suomen huumemarkkinoilla ja huume kulttuureissa toimii ulkomaalaisista ja vähemmistöistä ainakin virolaisia, venäläisiä, somalialaisia, vietnamilaisia, israelilaisia, nigerialaisia, etiopialaisia, marokkolaisia, romaaneja sekä tietenkin muista Euroopan maista tulleita henkilöitä. Ulkomaalaiset ovat kuitenkin vain "osa palloa" kuten yksi haastateltu virkamies totesi. Suurimpien vähemmistöryhmien kuten venäläisten ja somalien kohtaama ja tekemä huumeväkivalta ei tietääkseni näyttele kovin suurta osaa tilastoissa. Ulkomaalaisten huumeväkivalta onkin usein heidän keskenään tekemää eikä se ole juurikaan kohdistunut suomalaisiin. Yksi viranomaishaastattelu kuitenkin kertoo seuraavaa:

"...noi ulkomaalaiset, ei ne jätä velkojaan hakematta, varsinkin virolaiset ja venäläiset, kyl ne hakee sen velkansa ja jos se ei rahana niin se on kiinteistö tai auto tai mikä tahansa mikä vastaa sitä velkaa mielummin sitten tuplasti et se on korkoineen aika kova et se ei oo mikään pankkikorko.

Johan Bäckmanin väitöskirjan mukaan venäläisistä ja myös virolaisista luotu kuva tappajina on muodostanut edullisen uhkailukeinon. Linaan Bäckmanin tekemää haastattelua.

"Se oli edullinen huhu... edullinen uhkailuväline jollekin huumekauppiaille jotka yrittää pitää omat porukkansa kurissa."

Yksi vähemmistö on tietenkin vankilassa olevat henkilöt. Vankilan sisällä huumeet maksavat ainakin useimmille noin kaksi kolme kertaa enemmän kuin muurien ulkopuolella. Tämä tietenkin riippuu yksilön suhteista. Vankilassa olevilla ei välttämättä ole rahaa niin paljon käytössä kuin siviilissä joten esimerkiksi velkaa saattaa kertyä paljonkin. Vankilassa on myös omat sääntönsä ja siellä voi muotoutua omia myyntikartelleja ja kilpailua mikä on omiaan lisäämään väkivaltaa. Yhden haastatellun viranomaisen mukaan ainakin joissakin vankiloissa tapahtuva huumekauppa ei kuitenkaan rahallisesti ole kovin suurta eikä aiheuta paljoa väkivaltaa. Huumeväkivalta vankiloissa ei viranomaishaastattelun mukaan ole kovinkaan yleistä vaan yleisempiä syitä vankien väliseen väkivaltaan ovat vääränlaiset rikokset kuten raiskaukset ja pedofilia.

Vankilamaailmaan kuitenkin kuuluu vallan käyttö vankien keskuudessa ja huumeväkivaltaa esiintyy:

”Sitten käytetään tällästä pakottamista että jos on jostakin syystä heikommassa asemassa oleva vanki eli on syyllistynyt vääränlaisiin rikoksiin tai on velkaa jollekin tai jos ei ole velkaa jollekin niin sitten kovat jätkät jopa keksii jonkun velan ja sit ne sanoo että nyt sä tuot kamaa meille ja sitten se kaveri joko tuo tai sitte se menee toiselle osastolle pelkäämään tai sitten se sijoitetaan toiseen vankilaan.”

Pienen osan moottoripyöräkerhoista, prosenttikerhoista voi myös lukea vähemmistöön. Haastateltujen mukaan niitä koskettava väkivalta on yksilöiden tekemää, samoin kuin mahdollinen aineiden osto- ja myyntitoiminta. On huomioitava, että ainakin joissain vanhemmissa ns. järjestäytyneeksi rikollisuudeksi luokitelluissa moottoripyöräkerhoissa suuri osa jäsenistä oli autojen- ja moottoripyörien harrastajia ennen ryhtymistään pukeutumaan liiveihin. Tunnuksellisilla jengeillä, ja varsinkin joillakin niillä voi olla painoarvoa ja pelotetta huumemarkkinoilla mutta ne ovat niin hyvin poliisin seuraamia, että toinen asia on, miten hyvin ne voivat toimittaa isoa huumekauppaa ainakaan kovin pitkään. Tunnuksellisia jengejä käytetään huumemaailmassa lähinnä pelotteena esimerkiksi juuri velkojen maksamiselle vaikka he myös toimittavat sitä jossain määrin. Siitä miten kannattavaa toimintaa tämä on, voi olla montaa eri mieltä.

Huumeväkivalta ja naiset

Naisten tekemä ja naisiin kohdistuva huumeväkivalta voitaisiin jakaa termeihin uhrin, manipuloijat ja tekijät. Suurin osa on naisiin kohdistuvaa väkivaltaa mutta on myös tapauksia joissa nainen on manipuloinut tilanteen tai ollut käskijänä väkivaltaan tai itse tekijänä. Tuula Kekin tekeillä olevan tutkimuksen mukaan naisiin kohdistuva väkivalta saattaa olla useimmiten pahoinpitelyä ja parisuhdeväkivalta mustasukkaisuudesta johtuvaa. Väkivalta saattaa olla myös seksuaalista joskaan ei tule ainakaan kovin paljon poliisin tietoon huumeekulttuureista puhuttaessa. Naiset eivät tappele kovinkaan paljon keskenään vaan useimmiten vastakkaista sukupuolta vastaan. Naisten tekemä väkivalta oli useimmiten mustasukkaisuudesta johtuvaa. Useimmiten naisten väkivallassa molemmat osapuolet, kuten myös miesten tapauksissa, olivat tuttuja keskenään.

Vuonna 1999 tehdyn tutkimuksen mukaan naisten tekemästä väkivallasta vain 54% tekijöistä oli alkoholin vaikutuksen alaisia. Selvien joita oli 33% ja huumeiden vaikutuksen alaisena olleiden joita oli 13% osuudet olivat merkittävästi suurempia kuin miesryhmässä.

Etnografiasta

Kenttätöissä olen huomannut, että väkivallasta puhutaan usein, samoin syistä miksi sitä pitäisi käyttää. Väkivallan uhka on läsnä huumemarkkinoilla usein puheen tasolla.

Väkivaltaan suhtaudutaan kuitenkin mustalla huumorilla ja puhutaan siitä miten minä hakkaan sinut johon toinen vastaa että kokeile vaan poika. Joskus näytetään toisille taisteluleiteitä tai ollaan leikkisästi lyömässä, testaamassa toisen refleksejä. Joskus saatetaan tietysti ottaa myös painimatsi. Väkivaltaa käytetään äärimmäisenä keino na kun puhe ei enää auta. Sitä käytetään tavallaan ystävällisessä merkityksessä esimerkiksi silloin kun halutaan, että joku lopettaa liiallisen juomisensa tai aineiden käytön ja puhe ei enää auta. Eri asia on, onko käytetyllä väkivallalla vaikutusta asianomaiseen.

Huumemarkkinoilla toimivista ihmisistä suurin osa ei ole ylemmistä sosiaaliluokista, joten puhe ja sillä uhoaminen voi olla tavallaan ainoa keino nostattaa oman arvon tuntoa.

Nämä väkivallan tekijät ja uhrin ovat pääsääntöisesti olleet alemmista sosiaaliluokista kuten huumemaailmassa ylipäätensä.

Haastateltujen viranomaisten mukaan suurin osa suomalaisilla huumemarkkinoilla toimivista ihmisistä välttää väkivaltaa ja vain pieni osa käyttää sitä.

Väkivallasta (kuten myös toisesta aiheesta, tiedottamisesta) on vaikea saada huumemarkkinoilla toimivia ihmisiä puhumaan. Väkivaltaa tehneet eivät välttämättä halua muistella tekojaan.

Väkivallasta ja huumemarkkinoista puhuttaessa on hyvä muistaa, että sitä tapahtuu harvoin ja se koskee äärimmäisen harvoin ulkopuolisia.

Alkoholi ja huumeet on eriteltävä toisistaan väkivallan suhteen. Alkoholin ja huumeiden ero tilastoissa on nimittäin merkittävä. Vuosien 2000-2003 aikana tehdyistä henkirikoksista 64% ja pahoinpitelyrikoksista 71% tehtiin alkoholin vaikutuksen alaisena. Henkirikoksista noin 6 prosenttia ja pahoinpitelyrikoksista ainoastaan noin 2 prosenttia tehtiin huumausaineiden vaikutuksen alaisena. Huumeiden vaikutuksen alaisena tehtyjen tekojen määrä ja osuus kaikista tilastoiduista väkivaltarikoksista on lisääntynyt 1990-luvun alusta lähtien, erityisesti ryöstöririkollisuudessa, vaikkakin alkoholin läsnäolo ryöstöririkoksista on edelleen monin verroin yleisempää kuin huumeiden. (Virtanen, huumausainetilanne Suomessa 2004, Stakesin verkkojulkaisu).

On tietenkin huomioitava edellä mainittu sana "tilastoitu väkivaltarikollisuus" koska kaikki huumeekulttuureissa tapahtuvat väkivaltaisuuudet eivät tule poliisin tietoon koska huumeekulttuureissa ja -markkinoilla elävillä ei ole lain suomaa turvaa ja asiat saatetaan hoitaa asian omaisten keskuudessa. Väkivaltaa kokeva ei voi mennä kertomaan asiasta poliisille.

Huumeasunnoissa esillä olevista "astaloista" on huomioitava se, että niillä ei välttämättä ole sen suurempaa merkitystä väkivallassa. Sakset, puukot ja muut vaarallisen oloiset esineet ovat sellaisia, joita tarvitaan aineiden myynnissä ja käytössä.

Ns. rajoja ylittävää väkivaltaa käytetään kuitenkin harvoin. Rajojen ylittämällä tarkoitetaan sitä, ettei väkivaltaa käytetä silmittömästi. Tämän esitelmän lopettava lainaus haastattelusta kertoo asian;

"Mun mielestä se väkivalta on silloin oikeutettua jos se perustuu siihen se maksamattomuus ettei vaan huvita tai ettei vaan kato sitä niin tärkeeksi sitä velkaa että voi jättää sen maksamatta niin mun mielestä se on silloin tiettyä välinpitämättömyyttä siltä myyjältä jos se kumminkin vetää sitä joka

päivä ja sillois kumminkin rahaa maksaa se. Vaikka sit kaksykt euroo kuussa, vaikka sit maksais kolmen vuoden ajan. Ni kyllä mun mielestä sillä tavalla se väkivalta on oikeutettua, et ei nyt mitään luuta katko mutta antaa sellasen muistutuksen että sitä ei oo unohdettu."

Lähteet:

Bäckman, Johan (2006): Itämafia. Uhkakuvapolitiikka, rikosilmiöt ja kulttuuriset merkitykset. Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia 25, 2006.

Junninen, Mika (2006): Adventurers and risk-takers: Finnish professional criminals and their organisations in the 1990s cross-border criminality. Heuni Publication series, Helsinki 2006.

Kekki, Tuula (2005): Elämyksen hakua vai taloudellinen välttämättömyys? Huumeiden käyttäjien rikollinen toiminta poliisirekistereiden valossa. Yhteiskuntapolitiikka 70 (2005):6.

Kinnunen, Aarne (1996): Isännät, rengit ja pokat. Huumemarkkinat ja oheisrikollisuus Helsingissä. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 133. Helsinki 1996.

Kivivuori, Janne (1999): Suomalainen henkirikos. Teonpiirteet ja tekojen olosuhteet vuosina 1988 ja 1996. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 159. Helsinki 1999.

Rikollisuustilanne 2005. Rikollisuus ja seuraamusjärjestelmä tilastojen valossa. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 220.

Virtanen, Ari. Huumausainetilanne Suomessa 2004. Stakesin verkkojulkaisu.

Weckroth, Antti (2006): Valta ja merkitysten tuottaminen korvaushoidossa. Etnografinen tutkimus huumehoitolaitoksesta. Alkoholitutkimussäätiön julkaisuja 47.